

3. Palkkalautakunta

Lautakunnan kokoonpano, kokoukset ym. Palkkalautakunnan kokoonpano v. 1970 oli sama kuin edellisenä vuonna. Puheenjohtajana oli varat. Rolf Widén ja varapuheenjohtajaksi valittiin pankinjoht. Liinpää. Kaupunginhallitus oli valinnut edustajakseen palkkalautakuntaan apul.kaup.joht. Pentti Pusan (14.1. 35–37 §).

Kaupungin neuvottelijoiksi valittiin kertomusvuodeksi puh.joht. Widén, toimistopääll. Erkki Salmio, apul.toim.pääll. Juha Keso ja kaupungin tuntipalkkaisten työntekijäin työehtosopimuksia ja niiden soveltamista koskevien neuvottelujen osalta palkkausins. Kyösti Suikkanen sekä asian laadusta ja laajuudesta riippuen lisäksi jäsenet Liinpää ja Valpas (21.1. 125 §).

Lautakunnan kokouksen pöytäkirja ja toimistopäällikön päätösluettelo päätettiin pitää yleisön nähtävänä kokousta seuraavan viikon torstaina toimistossa (14.1. 39 §).

Lautakunnan kokoukset päätettiin pitää keskiviikkoisin klo 15 lautakunnan toimistossa Simonkatu 1. Kertomusvuonna palkkalautakunnalla oli 48 kokousta ja niiden pöytäkirjoissa pykälä 2 417 (14.1. 40 §).

Maataloustyöntekijäin työehtosopimus. Hel-singin kaupungin maataloustyöntekijäin ammattiosasto oli irtisanonut kaupungin kanssa solmitun työehtosopimuksen päättymään 31.12.1969. Neuvottelut uudesta sopimuksesta aloitettiin 16.3.1970, jolloin ammattiosaston puolesta esitettiin työehtosopimusta muutettavaksi tuntipalkkaisten työntekijäin

yleiseen työehtosopimukseen tehtyjä muutoksia soveltuvilta osilta noudattaen ja lisäksi esitettiin sopimuksen 5 §:n määräyksiä perustuntipalkkojen osalta tarkistettavaksi. Yksimielinen neuvottelutulos saavutettiin 18.3. 1970 ja tällöin sovittiin maataloustyöntekijäin työehtosopimuksesta v:lle 1970. Tehdyt muutokset, lukuun ottamatta 5 §:n 1 ja 3 kpl:seen tehtyjä tarkistuksia, perustuivat yleisen työehtosopimuksen vastaaviin muutoksiin. Palkkojen tarkistuksissa sovittiin noudatettavaksi Kaupunkiliiton suosituksen mukaista linjaa. Palkkalautakunta päätti hyväksyä puolestaan neuvottelutuloksen sekä esittää kaupunginhallitukselle edelleen valtuustolle esitettäväksi mainitun työehtosopimuksen hyväksymistä allekirjoituspöytäkirjoineen (25.3. 521 §).

Autonhuoltopalkkiot. Muutamat autonkuljettajat sekä eräs autonkuljettaja-vahtimestari olivat anoneet, että heille suoritettaisiin kullekin autonhoitopalkkiota 1.10.1969 lukien 100 mk kuukaudelta eli sama korvaus, minkä kaupunginhallitus oli 25.5.1967 vahvistanut suoritettavaksi kaupunginkanslian, kiinteistöviraston, huoltoviraston ja satamalaitoksen henkilöautojen ja henkilöpakettiautojen hoidosta huolehtiville vahtimestareille ja autonkuljettaja-vahtimestareille. Huoltolaitoksissa käytettiin potilasym. kuljetuksiin pienoibusseja, joiden huollon — kuten pesun, vahauksen ja kiillotuksen — anojat joutuivat suorittamaan virka-ajan ulkopuolella. Huoltolaitosten johtajan mu-

3. Palkkalautakunta

kaan anojat olivat tähän asti huoltaneet käytössään olevat autot ilman ylityökorvausta. Huomioon ottaen, että eräille kaupungin palveluksessa oleville autonkuljettajille suoritettiin mainitusta työstä erillinen palkkio, johtaja puolsi anomuksen hyväksymistä: mainitut palkkiot olisi saatava maksaa kunkin laitoksen varoista edellyttäen, ettei palkkioiden lisäksi autonhuoltotyöstä suoriteta muuta korvausta.

Palkkalautakunnan esittelijä totesi, että kaupunginhallitus vahvistaessaan 25.5. 1967 eräiden virastojen ja laitosten vahtimestareille ja autonkuljettaja-vahtimestareille maksettavan autonhuoltopalkkion oli samalla päättänyt kiinnittää mainittujen virastojen ja laitosten huomiota mm. siihen, ettei tällaisia henkilöitä pitänyt määrätä autonhuoltotyöhön enää sellaisina päivinä, jolloin he olivat tehneet 8 tuntia työtä, tämän työajan jälkeen. Nyt kysymyksessä olevien autonkuljettajien ja autonkuljettaja-vahtimestarin työaika on 8 tuntia päivässä ja 40 tuntia viikossa ja autojen huoltotyö on suoritettu säännöllisen työajan ulkopuolella. Esittelijän mielestä ei erityiskorvaukseen oikeutettujen piiriä olisi syytä laajentaa, vaan työaikalain alaisten autonkuljettajien ja autonkuljettaja-vahtimestarien ylityönään tekemä autonhuoltotyö, mikäli sitä ei voida järjestää suoritettavaksi säännöllisenä työaikana, olisi korvattava niin kuin työaikalaki ja siihen liittyvät määräykset edellyttävät ylityön korvattavaksi. Näin ollen esittelijä katsoi, että anomuksen ei tulisi antaa aiheita toimenpiteisiin. Palkkalautakunta päätti antaa kaupunginhallitukselle kielteisen lausunnon. Päätös tehtiin äänestyksen jälkeen viidellä äänellä neljää vastaan vähemmistön oltua sitä mieltä, että palkkalautakunnan olisi tullut puoltaa anomuksessa mainitun autonhuoltopalkkion maksamista (21.1. 127 §).

Rakennusmestarien matka- ja eväsraha. Helsingin KunnallISRakennusmestarit r.y. oli esittänyt, että kaupungin palveluksessa oleville

rakennusmestareille ja vastaavissa tehtävissä oleville myönnettäisiin matka- ja eväsraha-korvaus. Yhdistyksen käsityksen mukaan ne edut, jotka on mainittu tuntipalkkaisten työntekijäin työehtosopimuksen 11 §:n 1 ja 3 kohdassa, kuuluisivat ehdottomasti myös rakennusmestareille, jotka työnsä takia joutuvat päivittäin matkustamaan liitosalueille ja siellä ruokailemaan. Koska työkohteet ovat siirtyneet yhä etäämmälle keskustasta, ovat kyseisten työntekijöiden matka- ja ruokailukustannukset huomattavasti lisääntyneet. Palkkalautakunnan taholta todettiin, että viranhaltijoiden matkakustannusten korvaukset määräytyvät kaupungin matkustussäännön ja sen nojalla tehtyjen kaupunginhallituksen päätösten perusteella. Työsuhteessa olevien toimihenkilöiden matkakustannusten korvauksista määrätään heitä koskevan työehtosopimuksen 9 §:ssä ja 10 §:n 7. kohdassa. Näiden työehtosopimuksen määräysten mukaan pääperiaatteina on kuten viranhaltijoillakin, että matkoista kaupungin alueella oleville työpaikoille ei makseta korvausta. Kuitenkin toimihenkilöillä on mahdollisuus erityiskuljetuksiin esimerkiksi ylityöhön tultaessa eräissä tapauksissa ja tunti-työntekijöille järjestetyn kuljetuksen käyttöön työmatkoilla. Muutoin kyseiset säännökset vastaavat viranhaltijoihin sovellettavia määräyksiä. Palkkalautakunnan taholta todettiin vielä, että viranhaltijoiden osalta ei ole voimassa sellaisia määräyksiä, jotka oikeuttaisivat heidät eväsrahaan. Toimihenkilöiden työehtosopimuksen 10 §:n 6. kohdassa on sen sijaan määräys myös eväsrahasta. Anojayhdistykseen kuuluvat rakennusmestarit ovat edellä mainittujen säännösten soveltamiseen nähden tasavertaisessa asemassa kaupungin muiden viranhaltijoiden ja toimihenkilöiden kanssa. Mahdollisten lisäetuuksien myöntäminen edellyttäisi sanottujen kaupunginvaltuuston vahvistamien säännösten muuttamista. Palkkalautakunta päätti antaa yhdistyksen esityksestä kielteisen lausunnon (14.1. 67 §).

Viranhaltijain ja työsopimussuhteisten tehtäväpiirit. Teollisuuslaitosten lautakunta oli esittänyt, että kaupunginhallitus antaisi mahdollisimman yksityiskohtaiset ohjeet siitä, millaiset kaupungin virastoissa ja laitoksissa olevat tehtäväpiirit on annettava viranhaltijain hoidettaviksi ja missä tapauksissa tehtävien suorittamiseen voidaan käyttää työsopimussuhteeseen palkattua henkilökuntaa. Kaupunginhallituksen asiamiestoimiston lausunnon mukaan kunnallislain 97 §:n mukaan viran perustaminen on valtuuston asia. Kun valtuusto voi harkintansa mukaan päättää virkojen perustamisesta, seuraa siitä, että valtuuston harkintavaltaan kuuluu myöskin virkojen lakkauttaminen. Samoin jonkun viran muuttaminen työsopimussuhteiseksi on viime kädessä tarkoituksenmukaisuusharkintaa. Kaikki huomattavimmat ja tärkeimmät tehtäväryhmät on tarkoituksenmukaisesti keskittää virkasuhteessa olevien henkilöiden hoidettaviksi. Erityisesti on korostettava virkasuhteeseen liittyvää suurempaa vastuuta ja sidonnaisuutta työsuhteessa oleviin verrattuna. Asiamiestoimisto ei nähnyt estettä siihen, että lähinnä teknillisluontoisten virkojen tehtäväpiirit — joihin tuskin liittyy julkisen vallan käyttöä — annetaan työsuhteessa olevien henkilöiden hoidettaviksi. Myöskään palkkalautakunta ei katsonut mahdolliseksi antaa yksityiskohtaisia ohjeita niistä tehtäväpiireistä, jotka olisivat viranhaltijain hoidettavina ja niistä, jotka työsopimussuhteessa oleva henkilökunta hoitaisi: vain yksityistapauksissa on mahdollista harkita, onko joku tehtäväpiiri sellainen, että sen hoito voidaan antaa työsuhteessa olevalle. Lisäksi huomautettiin, että kunnallislain 11 §:n 3 mom:n mukaan viranhaltijalle voidaan, jollei toisin ole säädetty, ohje- ja johtosäännössä antaa oikeus ratkaista kunnallishallitukselle tai lautakunnalle kuuluvia vähemmän tärkeitä säännössä mainittuja asioita. Mikäli tällainen päätösvallan siirto on tapahtunut, on ratkaisualtaa käyttävän henkilön oltava virkasuhteessa kaupunkiin. Edelleen on otettava

huomioon kunnallislakiin ja erityislakeihin sisältyvät säännökset, jotka edellyttävät tehtävien hoitajalta virkasuhdetta kaupunkiin. Kaupunginvaltuuston on siis virkoja lakkauttaessaan otettava huomioon tällaiset lain säännökset (18.2. 300 §).

Lepotauon poistaminen lastentarhoista laitoksineen. Esittäessään lepotauon poistamista lastentarhain toimisto oli viitannut siihen, että lepotauon järjestelyjä lastentarhoissa laitoksineen selvittämään asetettu työaikaryhmä oli syyskuussa 1969 tutkinut kussakin laitoksessa lepotauon suhteen noudatettavan menettelyn ja todennut seuraavaa: Hoito- ja kasvatustavastuussa oleva työntekijä, kuten opettaja ja lastenhoitaja ei voi lasten turvallisuutta vaarantamatta poistua työpaikalta lepotauolle sen enempää ruokailun ajanjaksona kuin muunakaan aikana, koska lapsiryhmää kohden on työvuorossa kerrallaan vain yksi koulutettu henkilö. Taloushenkilökunnasta on mm. keittäjälle yritetty järjestää lepotauko siirtämällä lastentarha-apulainen tai lastenhoitooharjoittelija lepotauon ajaksi keittiötehtäviin. Tällainen järjestely on kuitenkin osoittautunut erittäin epätarkoituksenmukaiseksi, koska näiltä henkilöiltä puuttuu keittiössä tarvittava ammattitaito; toisaalta valvonnan ja huollon kannalta lastentarha-apulaisen poistumista ruokailuajanjaksona ei voida sallia. Näin ollen työaikaryhmä oli suosittanut lepotauon poistamista myös taloushenkilökunnan osalta.

Palkkalautakunta ilmoitti lausunnossaan mm., että lastentarhojen ja -seimien henkilökunnalle on työaikamääräysten ja työaikalain perusteella järjestettävä päivittäinen lepotauko. Mikäli tällaista lepotaukoa ei työn luonteen vuoksi voida pitää tarkoituksenmukaisena, voidaan kaupunginhallituksen erikoispäätöksellä niiden viranhaltijaryhmien kohdalla, jotka eivät ole työaikalain alaisia, päättää, että erityistä lepotaukoa ei järjestetä, vaan näille henkilöstöryhmille annetaan tilaisuus aterioida työn aikana työpaikalla.

3. Palkkalautakunta

Lastentarhojen ja -seimien työaikalain alaisten henkilöstöryhmien kohdalta lepotauon antamatta jättäminen voi perustua joko työaikalain 16 §:n perusteella pyydettyyn työneuvoston suostumukseen tai saman lain 7 §:n 1 mom:ssa tarkoitettujen yhdistysten tekemään työehtosopimukseen. Tällaisia yhdistyksiä ovat ne, joiden toimintapiiri käsittää koko maan. Mainittujen yhdistysten — eli tässä tapauksessa kuntien keskusjärjestöjen — toimesta ei ole solmittu sellaista työehtosopimusta tai muuta sopimusta, joka mahdollistaisi lepotauon antamatta jättämisen lastentarhojen ja -seimien työaikalain alaisten viranhaltijoiden ja toimihenkilöiden osalta.

Näin ollen palkkalautakunta esitti, että kaupunginhallitus ryhtyisi toimenpiteisiin työaikalain 16 §:n 4 mom:ssa tarkoitetun työneuvoston luvan saamiseksi sille, että lastentarhojen ja -seimien työaikalain alaisten viranhaltijoiden, toimihenkilöiden ja työntekijöiden kohdalla voidaan lepotauko jättää antamatta edellyttäen, että näille henkilöstöryhmille annetaan tilaisuus aterioida työn aikana (28.1. 186 §).

Sairaala- ja hoitoapulaisten pukukorvaus. Kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain yhteisjärjestö oli esittänyt, että sairaala-, huolto- ja lastensuojeluvirasto sekä lastentarhain toimisto velvoitettaisiin suorittamaan v:n 1969 osalta virka-/työpuvun tai muun työvaatetuksen hankinnasta johtuneet kustannukset niille sairaala- ja hoitoapulaisille ym., jotka on määrätty pitämään määrätyn mallista asua. Esitystään järjestö perusteli mm. sillä, että kaupunginvaltuuston 15.1.1969 hyväksymän palkkaratkaisun yhteydessä hyväksyttiin viranhaltijain luontoisusäätöön muutos, jonka mukaan kaupunki kustantaa ja huoltaa mm. viranhaltijain virka- tai työpuvun ja suojavaatetuksen siinä tapauksessa, että työnantaja on määrännyt viranhaltijan pitämään virantoimituksessa määrätyn mallista vaatetusta. Kaupunginvaltuuston päätöksestä huolimatta

ovat kaupungin eri sairaaloissa ym. huolto- ja hoitolaitoksissa palvelevat sairaala-apulaiset ym. joutuneet itse kustantamaan v:n 1969 aikana heille määrätyn virka- tai työpuvun. Tällaista menettelyä on pidettävä mainitun kaupunginvaltuuston päätöksen vastaisena. Järjestön taholta oli asian korjaamiseksi tehty useita eri esityksiä sekä käyty neuvotteluja palkkalautakunnan edustajien kanssa. Ne eivät kuitenkaan olleet johtaneet muuhun tulokseen kuin siihen, että kaupunginhallitus asetti kaksi toimikuntaa selvittämään ja tutkimaan kyseistä virka- ja työpukuasiaa kokonaisuudessaan.

Vuotta 1969 koskevan palkkaratkaisun yhteydessä viranhaltijain luontoisusäätöön liitettiin uusi 56 a §: jos kaupunki työnantajana on määrännyt muun kuin hoitohenkilökunnan ns. takuupalkkajärjestelmän piiriin kuuluvan viranhaltijan käyttämään yhdenmukaista virkapukua tai suojavaatetusta, tällainen puku tai vaatetus hankitaan kaupungin puolesta virantoimituksessa käytettäväksi. Kyseisen luontoisusäätöön määräyksen tulokinnassa oli palkkalautakunnan mielestä lähtökohtana pidettävä sitä, että vain niissä tapauksissa, joissa kaupunki työnantajana on erityisesti määrännyt viranhaltijan käyttämään yhdenmukaista virkapukua tai suojavaatetusta, tästä ei saisi aiheutua viranhaltijalle kustannuksia. Esimerkiksi sairaalalautakunta on vahvistanut vain pukumallin työsuhteessa oleville sairaala-apulaisille ja heihin verrattaville. Tällaista päätöstä ei voida pitää luontoisusäätöön määräysten mukaisena käyttövelvollisuutta koskevana päätöksenä. Yleensäkin työpukua koskevat päätökset on tehty lähinnä verotusta silmällä pitäen ja nimenomaan edellyttäen, että viranhaltijat tai toimihenkilöt itse kustantavat kyseisen vaatetuksen. Kaupunki ei siis ole työnantajana luontoisusäätöön mielessä määrännyt viranhaltijoita käyttämään yhdenmukaista virkapukua tai suojavaatetusta. Kun kaupunki ei tällöin ole velvollinen hank-

kimaan virka- tai suojavaatetusta, ei myöskään korvauksen maksamiseen ole perusteita. Kohtuussyistä palkkalautakunta puolsi kuitenkin sellaista menettelyä, että hoitolaitosten sairaala-apulaisten ja hoitopulaisten käyttöön luovutettaisiin asianomaisten laitosten toimesta sopivia suoja-asusteita sikäli kuin niitä on varastossa ja siksi kunnes hoitolaitosten työasukysymys on ratkaistu. Palkkalautakunnan päätös syntyi äänestyksen jälkeen viidellä äänellä neljää vastaan vähemmistön oltua sitä mieltä, että lautakunnan olisi tullut lausunnossaan puoltaa v:n 1969 ajalta maksettavaksi sairaala- ja hoitopulaisille esityksen mukaisesti 80 mk:n korvaus ja että muiden esityksessä tarkoitettujen henkilökuntaryhmien korvauksen suuruus tutkittaisiin ja sen perusteella heille maksettaisiin korvaus (4.2. 199 §).

Satamalaitoksen eräiden henkilöstöryhmien työaikajärjestely. Kaupunginhallitus oli 29.5.1968 (2530 §) vahvistanut mm. satamalaitoksen laiturihuollon, talletusvaraston, vapaa-varaston ja koneellisten tavaransiirtolaitteiden henkilöstön työajat kaupunginvaltuuston samana päivänä tekemän päätöksen edellyttämällä tavalla. Kun kaupunginvaltuusto 17.12.1969 päätti vahvistaa työaikamääräysten muutokset sekä uudet työaika- ja suositusopimukset, jouduttiin näiden uusien säännösten perusteella harkitsemaan eräiden henkilökuntaryhmien työaikamääräyksiä uudelleen. Jo ennen valtuuston tekemää päätöstä palkkalautakunnan toimisto kiinnitti virastojen ja laitosten huomiota niihin tapauksiin, joissa viraston tai laitoksen toiminta oli edellyttänyt yleisistä työaikamääräyksistä poikkeavaa järjestelyä. Jos tämä oli edelleen välttämätön tai jos muutettavaksi ehdotettujen määräysten johdosta tai muiden syiden perusteella poikkeuksellinen työaikajärjestely katsottiin tarpeelliseksi, kehoitettiin virastoja ja laitoksia tekemään esityksensä.

Kun kaupunginhallituksen edellä mainittu päätös satamalaitoksen eräiden henkilökuntaryhmien työajoista ei enää täyttänyt työ-

aikasäännösten määräyksiä ja koska kunnallisten keskusjärjestöjen taholta ei saatu suositusta satamalaitoksessa sovellettavista työaikajärjestelyistä, jotka edellyttivät poikkeamista yleisestä linjasta, ei asian ratkaisemiseksi ollut muuta mahdollisuutta kuin ryhtyä neuvotteluun paikallisesti kaupungin ja KTV:n yhteisjärjestön kesken. Mainittujen sopijapuolten kesken päästiin yksimieliseen neuvottelutulokseen 4.2.1969. Kaupungin neuvottelijoilla oli ollut sopimusta tehtäessä Kaupunkiliiton suostumus tällaiseen menettelyyn. Näin ollen palkkalautakunta katsoi, että neuvottelutuloksen mukainen työaikajärjestely voidaan toteuttaa. Lisäksi huomautettiin päästyn neuvottelutulokseen siitä, ettei sovittuihin työtuntijärjestelmiin sisältyviä ns. puuttuvia vapaapäiviä korvata työntekijöille. Uutta työaikajärjestelyä olisi noudatettava 16.2.1970 alkaen. Palkkalautakunta esitti, että kaupunginhallitus kumoaisi 29.5.1968 tekemänsä päätöksen siltä osin kuin siinä on kysymys laiturihuollon, talletusvaraston, vapaa-varaston ja koneellisten tavaransiirtolaitteiden henkilöstön työajoista sekä antaisi uudet määräykset laiturihuollon ja nosturiosaston työaikajärjestelyistä. Siten esim. trukinkuljettajien viikottainen säännöllinen työaika olisi keskimäärin 40 tuntia viikossa 10 viikon pituisena tasoittumisajaksona, mihin kuuluisi 19 vapaapäivää. Lauantaisin olisi työssä 1/10 henkilökunnasta (4.2. 227 §).

Liikennelaitoksen eräiden työnjohtajien varallaolokorvaus. Liikennelaitoksen lautakunta ilmoitti, että lyhennettyyn työviikkoon siirtymisen takia liikennelaitoksessa noudatettu rata-, halli- ja pysäkkialueiden puhtaanapitotöiden valvontaan liittyvä päivystystyöjärjestelmä ei enää soveltunut käytäntöön, vaan vaati uutta järjestelyä. Mainittuun valvontaan osallistuvat työnjohtajat oli periaatteessa määrätty olemaan varsinaisten virka- ja työaikojensa ulkopuolella varalla talvikausina 15.11.–15.4. välisenä aikana arkisin klo 16–24 sekä lauantaisin ja pyhä-

3. Palkkalautakunta

päivisin klo 7–23. Varallaolo järjestettäisiin toistaiseksi siten, että arkisin on varalla yksi henkilö kerrallaan sekä lauantaisin ja pyhäpäivisin kaksi henkilöä kerrallaan. Varallaoloon osallistuisi osaksi viranhaltijoita ja osaksi työsopimussuhteessa olevia toimihenkilöitä, jotka työsopimuksissaan ovat tällaiseen sitoutuneet. Varallaolija voisi vapaasti valita olinpaikkansa kaupungin alueella kuitenkin siten, että hän olisi velvollinen ilmoittamaan puhelimen, millä tarvittaessa on tavoitavissa. Palkkalautakunta päätti, että asianomaisille saadaan suorittaa korvaus viidesosasta varallaoloaikaa heidän suorittaessaan kyseistä varallaoloa (11.2. 257 §).

Viranhaltijain ja toimihenkilöiden palkkojen yleistarkistus v. 1970. Kaupungin neuvottelijain ehdotus, jota laadittaessa pyrittiin mahdollisimman tarkasti seuraamaan Kaupunkiliiton hallituksen suosituksen periaatteita, lähetettiin viranhaltijoita edustaville neuvottelukelpoisille järjestöille 3.2.1970. Ehdotuksen rakenteessa jouduttiin kuitenkin eräiltä osilta poikkeamaan suosituksesta. Perussyinä näihin poikkeamisiin oli lähinnä se, että Kaupunkiliiton hallituksen suositus rakentui v. 1962 hyväksytyyn virkasäännön mallin ja siihen myöhemmin tehtyjen muutosten pohjalta, kun taas Helsingissä oli edelleen voimassa v. 1951 hyväksytty virkasääntö täydennettynä kaupunginvaltuuston hyväksymillä työaikamääräyksillä. Merkittävä poikkeus Kaupunkiliiton suositukseen nähdessä sisältyi neuvottelijain ehdotukseen eläkkeiden tarkistamisesta. Siinä edellytettiin ns. kaupungin oman eläkejärjestelmän valinneiden sekä sen alaisuuteen muuten kuuluvien viranhaltijain ja työntekijäin sääntömääräisten eläkkeiden, leskieläke- ja kasvatusapusäännön mukaisten leskieläkkeiden ja kasvatusavustusten ym. tarkistukset suoritettaviksi palkkausten yleiskorotusta vastaavasti 1.1.1970 lukien, kun taas Kaupunkiliiton hallituksen suosituksessa todetaan, että eläkkeiden tarkistuksista tullaan antamaan erillinen suositus.

Kunnan viranhaltijain neuvotteluoikeuslain mukaiset neuvottelut käytiin järjestöjen kanssa 10.2.1970. Neuvottelujen kuluessa eräiden järjestöjen taholta vaadittiin muutoksia ja selvennyksiä ensi sijassa ehdotukseen sisältyvään, kaupungin oman eläkejärjestelmän valinneiden ym. eläkkeiden tarkistusta koskevaan kohtaan siten, että tällä kohdin olisi toteutettava Kaupunkiliiton hallituksen suosituksessa mainitun, myöhemmin annettavan erillissuosituksen mukaiset tarkistukset. Paljon keskustelua aiheutti kaupungin neuvottelijain ehdotukseen sisältyvä kohta kokoustilojen varaamisesta järjestöille työpaikan palvelusehtoja koskevien kysymysten käsittelyä varten samoin kuin kysymys toimihenkilöiden vuosilomapalkassa sekä sairaus-, tapaturma- ja äitiysloman palkassa huomioon otettavan, säännöllisestä sunnuntaityöstä maksettavaa korvausta vastaavan lisäyksen maksamisperiaatteista.

Neuvottelujen tuloksena niissä mukana olleet järjestöt ilmoittivat Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain yhteisjärjestöä lukuun ottamatta hyväksyvänsä päätösehdotuksen mukaisen ehdotuksen. Mainittu yhteisjärjestö katsoi, että ehdotuksen hyväksyminen edellyttää, että Helsingin kaupunki nimenomaan jo tässä yhteydessä sitoutuu noudattamaan Kaupunkiliiton hallituksen suosituksen B. 11-kohdassa edellytettyä menettelyä kunnallisten palvelusten järjestämisessä. Yhtyen kaupungin neuvottelijain esitykseen yleiskorotuksen toteuttamisesta viranhaltijain ja toimihenkilöiden palkkauksissa v. 1970 ja todeten, että korotusehdotus merkitsee noin 13.5 milj. mk:n vuotuista lisäystä viranhaltijoiden ja toimihenkilöiden palkkamenoissa huomioon ottaen samanaikaisesti toteutetut valtion palkkausjärjestelmään sidottujen viranhaltijoiden palkkausten tarkistukset, palkkalautakunta esitti, että viranhaltijoiden ja toimihenkilöiden palkkoja ja eräitä etuuksia tarkistettaisiin päätösehdotuksen mukaisesti (18.2. 317 §).

Tuntipalkkaisten työntekijäin työehtosopimus. Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain yhteisjärjestö irtisanoi kaupungin kanssa solmimansa työehtosopimuksen ja siihen liittyvän palkkahinnoittelun päättymään 31.12.1969. Neuvottelut uudesta työehtosopimuksesta aloitettiin välittömästi Kaupunkiliiton suosituksen saavuttua ja niissä käsiteltiin lukuisia puolin ja toisin tehtyjä muutosehdotuksia, jotka osittain koskivat työehtosopimuksen rakennetta ja sanamuotoa sekä osittain kohdistuivat sopimuksen asialliseen sisältöön. Yksimielinen neuvottelutulos perustui Kaupunkiliiton suositukseen eräin vähäisin poikkeuksin. Työehtosopimus oli voimassa kaupungin järjestämässä tuntipalkkaisissa töissä. Se ei kuitenkaan koskenut työaikalain 1 §:n 2 mom:ssa mainittuja töitä, Heinolan sahalla suoritettavia töitä eikä Helsingin kaupungin työtuvilla suoritettavia töitä niiden työntekijäin osalta, jotka oli otettu työhön sosiaalihuoltoon liittyvien näkökohtien perusteella. Palkkaratkaisuun liittyvien yleisten näkökohtien osalta palkkalautakunnan esittelijä viittasi Kaupunkiliiton suositukseen sekä viranhaltijain ja toimihenkilöiden palkkauksen yleistarkistukseen. Kaupunkiliiton suosituksesta poikkeavien sopimusmuutosten osalta esittelijä mainitsi erityisesti työehtosopimuksen 2 §:n 2. kohtaan tehdyn lisäyksen työntekijäin eroamisistä. Kysymys, joka oli ollut myös aikaisemmin neuvotteluissa esillä, sovittiin noudattaen soveltuvilta osilta toimihenkilöiden työehtosopimuksen vastaavan määräyksen sisältöä. Työehtosopimuksen allekirjoituspöytäkirjan määräykset vastasivat Kaupunkiliiton suosituksen mukaista palkkojen tarkistusta ja muilta osiltaan aikaisemmin noudatettua käytäntöä. Palkkahinnoitteluun oli tehty eräitä vähäisiä muutoksia, kuten lisän n:o 29 (teollisuuslaitosten ja liikennelaitoksen erittäin likaisen työn lisät) soveltamisen ulottaminen kaikkiin kaupungin virastoihin ja laitoksiin. Hyväksyen neuvottelutuloksen palkkahinnoitteluineen palkkalauta-

kunta päätti esittää tuntipalkkaisia työntekijöitä koskevan työehtosopimuksen sekä siihen ja palkkahinnoitteluun liittyvät allekirjoituspöytäkirjat edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi (13.3. 449 §).

Toimistokoulun työnopeuttajien opetuspalkkio. Toimistokoulun harjoittelijoiden ohjaajina olivat toimineet ns. työnopeuttajat, joista useimmat olivat kokeneita toimistoalan työntekijöitä. Lähes kaikki olivat suorittaneet kaupunginhallituksen koulutustoimikunnan järjestämän työnopeuttajien kurssin, minkä avulla heitä oli valmennettu työpaikoilla tapahtuvan opetustyön hoitamiseen. Huomioon ottaen työnopeuttajien tehtävien vastuullisuuden ja vaativuuden sekä kaupunginhallituksen aikaisemmat päätökset liikennelaitoksen ja Koskelan sairaskodin osalta palkkalautakunta katsoi lausunnossaan, että työnopeuttajien suorittaman työn korvaaminen oli kohtuullista. Sen sijaan pyrkimystä työnopeuttajien suorittaman työn korvauksen huomioon ottamiseen työnopeuttajina toimivien henkilöiden palkkauksessa virasto- ja laitospöytäkirjasta ei pidetty palkkauksellisesti tarkoitukseen mukaisena mm. siitä syystä, että toimistokoulun oppilaiden valmentaminen vastaisia tehtäviään varten tapahtuu koko kaupungin etua silmällä pitäen eikä tähtää välittömästi asianomaisen viraston tai laitoksen oman henkilökunnan koulutukseen. Näin ollen palkkalautakunta puolsi koulutustoimikunnan tässä vaiheessa esittämää järjestelyä toimikunnan suorittamasta 35 mk:n suuruisesta palkkiosta kultakin kuukaudelta, jona työnopeuttajalla on oppilas ohjattavanaan. Opetuspalkkiota tulisi kuitenkin suorittaa vasta lopullista päätöstä seuraavan kuukauden alusta lukien (4.3. 381 §).

Eräiden kaupungin suorittamien lääkärin-palkkioiden saattaminen sairausvakuutuksen piiriin. Kaupunginhallitus oli 27.4.1967 kehottanut huolto-, terveydenhoito- ja sairaalalautakuntaa yhteistoiminnassa palkkalautakunnan kanssa tutkimaan mahdollisuuksia muuttaa lääkärin-palkkioiden kor-

3. Palkkalautakunta

vausjärjestelmää siten, että kaupungin muulla perusteella kuin huoltoavun muodossa ja työnantajana potilaan puolesta suorittamat lääkäripalkkiot saataisiin sairausvakuutuksen piiriin, ja tekemään järjestelmän muuttamisesta tarvittavat esitykset kaupunginhallitukselle.

Huoltolautakunnan mukaan sairausvakuutuslain 29 §:n 2 mom:n nojalla on sosiaalilautakunnalla, joka on antanut huoltoapua lääkärin- tai lääketieteellisen laboratorion palkkion suorittamisen, lääkkeiden hankkimisen tai matkakustannuksia varten, oikeus saada sairausvakuutustoimikunnalta sille annettavaa tilitystä vastaan se osa suorittamastaan huoltoavusta, jonka sairausvakuutustoimikunta olisi velvollinen vastaavana korvauksena vakuutetulle suorittamaan. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että sosiaalilautakunnan on esitettävä kaikki ne korvauksen saamiseksi vaadittavat selvitykset, jotka vakuutettukin olisi velvollinen esittämään. Sosiaalilautakunnalle näiden selvitysten esittäminen on vain huomattavan paljon työlämpää kuin vakuutetulle, koska lautakunnalla ei aina ole tietoa niistä asioista, jotka vaikuttavat korvaushakemuksen ratkaisuun. Korvaushakemusten täyttäminen ja korvausten hakeminen sitoo myös huomattavan määrän sosiaalilautakunnan alaisesta työvoimasta. Huoltolautakunnan mielestä kaupunginhallituksen tulisi esittää sosiaalihallitukselle, että tämä ryhtyisi kiireellisiin toimenpiteisiin sairausvakuutuslain 29 §:n 2 mom:n muuttamiseksi siten, että korvauseruste olisi määräprosentti aiheutuneista kustannuksista ja että samalla perusteella korvattaisiin myös kunnan vapaaehtoisesti kuntalaisille yleensä tai tietyille ryhmille kustantamat lääkintäpalvelukset. Lisäksi kaupunginvaltuuston päätöstä maksuttoman aluelääkärihoidon antamisesta kansaneläkkeen tukiosan ja vanhuudentuen saajille olisi muutettava niin, että sanottu oikeus olisi niillä kansaneläkeläin mukaista asumistukea tai tukilisää saavilla, jotka eivät saa huoltoapua.

Vastaava päätös olisi tehtävä myös kaupungin poliklinikkojen osalta.

Palkkalautakunnan esittelijän mukaan 1.4.1964 alkaen voimaan tullut sairausvakuutusjärjestelmä on eräiltä osin aiheuttanut tilanteita, joissa kaupungin myöntämät vapautukset maksuvelvollisuudesta jäävät sairausvakuutuskorvausten ulkopuolelle siitäkkin huolimatta, että asianomaiset maksut yksityisten henkilöiden suorittamina kuuluisivatkin sairausvakuutusjärjestelmän mukaan korvattaviksi. Lääkäripalkkioista on korvauksia suoritettu sairausvakuutuslain voimaantulon asteittaisuudesta johtuen 1.1.1967 lukien, josta alkaen sairausvakuutuslain mukainen korvausjärjestelmä on kokonaisuudessaan ollut voimassa. Huoltolautakunnan esitys tähtää osaltaan siihen, että maksutomaan aluelääkärihoitoon ja poliklinikkahoitoon oikeutettujen kuntalaisten piiriä supistettaisiin, koska kansaneläkelakiin tehtyjen muutosten vuoksi ilmaiseen hoitoon oikeutettujen piiriin on tullut ilmeisesti maksukykyisempiä henkilöitä kuin kaupunginvaltuusto päätöksinsä tehdessään on tarkoittanut. Kun kaupunki suorittaa työnantajalle määrättyä sairausvakuutusmaksua samoin perustein kuin muutkin työnantajat, esittelijä ei pitänyt tarkoituksenmukaisena, että kaupunki sen lisäksi suorittaa maksuja sellaisen lääkärin hoidon osalta, joka sairausvakuutuslain mukaan kuuluisi sairausvakuutuksen korvattavaksi. Toisaalta on otettava huomioon ne sosiaaliset näkökohdat, joihin kaupunginvaltuusto on pyrkinyt tehdessään päätöksiä erälle kuntalaisille annettavasta ilmaisesta hoidosta. Nämä molemmat näkökohdat huomioon ottaen palkkalautakunnan esittelijä puolsi huoltolautakunnan esityksen tarkoittamiin toimenpiteisiin ryhtymistä.

Samassa yhteydessä palkkalautakunnan taholta kiinnitettiin huomiota myös siihen, että kaupungin vahvistamat taksat aluelääkärin vastaanotoilla käynneistä ja eräistä tutkimustoimenpiteistä ovat yleensä niin alhaisia, että potilas ei joko saa niistä ollen-

kaan korvausta sairausvakuutuslain mukaan tai vain vähäisen korvauksen. Sairausvakuutuksen käyttämä ns. palautustaksa määrittelee sen ylärajan, jonka mukaan laskettuun korvaukseen sairausvakuutuskorvaus enintään voi nousta. Kun palautustaksan mukaiset palkkiot ovat oleellisesti kaupungin käyttämiä palkkioita suuremmat, kaupunki itse asiassa osallistuu sellaisiin lääkintäpalveluskustannuksiin, jotka kuuluisivat sairausvakuutuksen korvattaviin. Toisaalta kaupungin alhaiset taksat johtavat siihen, että perityt palkkiot kattavat vain vähäisen osan henkilökunnan kustannuksista. Niinpä esimerkiksi aluelääkäreille joudutaan suorittamaan asiakkailtaan saamiensa palkkioiden lisäksi 17. pl:n mukaista palkkaa (25.3.512 §).

Kaupungin eräiden alusten kansipäällystää koskeva työehtosopimus. Kaupunkiliiton toimisto mainitsi yleiskirjeessään 25.3.1970, että samoin kuin ulkomaanliikenteessä noudatetut työehtosopimukset tulivat myös kaupunkien satamajäänmurtajain laivanpäällystää, konepäällystää ja miehistöä koskevat työehtosopimukset irtisanotuiksi päättymään 31.1.1969. Kun satamajäänmurtajia koskevat eri työehtosopimukset ovat pääkohdiltaan seuranneet asianomaisen työntekijäjärjestön ja Merenkulun Työnantajaliiton kesken tehtyjä, ulkomaanliikenteessä olevia aluksia koskevien työehtosopimusten määräyksiä ja kun lisäksi sopimusmuutoksista sanottujen järjestöjen kesken oli päästy yksimielisyyteen siten, että uudet työehtosopimukset tulivat voimaan 1.1.1969 lukien, oli irtisanomista pidettävä luonnollisena myös kaupunkien kohdalla. Uudet sopimukset tulivat voimaan jo v:n 1970 alusta lukien siitä syystä, että ns. toinen vakauttamissopimus edellytti uusien palkkausmääräysten voimaantuloa jo tästä ajankohdasta lukien. Samalla toteutettiin loppuun se ylityökorvauksia koskeva uudistusohjelma, jolla merenkulun alalla on pyritty pääsemään tasollisesti suurin piirtein samanlaisiin ylityökorvauksiin kuin yleisten

työaikalakien mukaan on maksettava. Ulkomaanliikennettä koskevista työehtosopimuksissa tehdyt muutokset koskivat nimenomaan ylityökorvausta ja palkkojen yleiskorotusta. Toisesta vakauttamissopimuksesta ja siinä nimenomaan ns. järjestelyprosentin osuudesta johtui, että tarkistukset teknillisesti poikkesivat siitä, mitä ne ovat kaupunkien yleisten työehtosopimusten kohdalla olleet. Työehtosopimukseen tehtävistä muutoksista, jotka perustuivat Kaupunkiliiton suositukseen, päästiin yksimielisyyteen Suomen Laivanpäällystöliiton kanssa. Hyväksytty neuvottelutulos päätettiin esittää kaupunginhallitukselle edelleen kaupunginvaltuustolle esitettäväksi (20.5.912 §).

Konepäällystön työehtosopimukseen tehtävistä muutoksista oli päästy yksimielisyyteen Suomen Konepäällystöliiton kanssa. Muutokset perustuivat Kaupunkiliiton suositukseen. Samoin oli Suomen Merimies-Unionin kanssa päästy yksimielisyyteen *satamajäänmurtajain väen työehtosopimukseen* tehtävistä muutoksista, jotka niin ikään perustuivat Kaupunkiliiton suositukseen. Hyväksyen kummatkin neuvottelutulokset palkkalautakunta päätti esittää ne edelleen valtuustolle esitettäväksi (20.5.913, 915 §).

M/s Korkeasaaren ja hinaajien H-3:n ja H-4:n konepäällystön palkkaus ym. Suomen Konepäällystöliitto oli määrääjassa irtisanonut kaupunginvaltuuston 25.6.1969 hyväksymän työehtosopimuksen ja esittänyt muutos ehdotuksensa uutta työehtosopimusta varten. Koska liiton kanssa käydyissä neuvotteluissa oli päästy yksimieliseen lopputulokseen, palkkalautakunta päätti hyväksyä sen omasta puolestaan ja esittää edelleen kaupunginvaltuustolle hyväksyttäväksi liitteen mukaisessa muodossa (20.5.914 §).

Kansakoulujen viranhaltijoiden ja toimihenkilöiden virkapuhelimet. Suomenkielisten ja ruotsinkielisten kansakoulujen johtokunnat mainitsivat kirjelmässään, että palkkalautakunnan 18.12.1968 pöytäkirjan 2222 §:n ja 23.7.1969 pöytäkirjan 1321 §:n kohdalla teke-

3. Palkkalautakunta

mien päätösten mukaan suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen eräiden viranhaltijoiden ja toimihenkilöiden asunnoissa olevat sivupuhelimet oli vahvistettu ns. kaupunkioikeutetuiksi virkapuhelimiksi, joista oli perittävä luontoissuoritusääntöön perustuva vastike kuukaudessa 1.8.1969 lukien. Mainittujen päätösten toimeenpanosta oli neuvoteltu palkkalautakunnan toimiston, kansakoulujen kanslioiden, Helsingin kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain yhteisjärjestön ja puhelimien haltijoiden edustajien kanssa. Neuvottelujen ja suoritettujen henkilökohtaisen tiedustelun perusteella oli ilmennyt, että näiden puhelimien haltijoista vain viisi oli halukasta maksamaan mainitun vastikkeen; kaikki muut olivat ilmoittaneet luopuvansa puhelimista, jos niistä peritään vastike. Myöskään Helsingin kunnallisten koulujen henkilökunnan vahtimestarien työhuonekunta sekä suomen- ja ruotsinkielisten kansakoulujen johtajat eivät katsoneet tarkoituksenmukaiseksi vastikkeen perimistä puhelimien haltijoilta, vaan korostivat puhelimien välttämättömyyttä kouluille. Kun neuvottelut olivat olleet asiassa kesken kaupungin kansakoulujen osalta, kansakoulujen johtokunnat esittivät palkkalautakunnan mainittujen päätösten muuttamista siten, ettei kansakoulujen viranhaltijoiden ja toimihenkilöiden puhelimista perittäisi luontoissuoritusääntöön mukaista vastiketta, tai jos vastike perittäisiin, niin perintä aloitettaisiin 1.6.1970 lukien.

Viranhaltijain luontoissuoritusääntöön 67 §:n 2 mom:n mukaan palkkalautakunta voi määrätä laitoksen vaihteeseen ja puhelimeen liitetystä kaupunkioikeutetusta sivupuhelimen samoin kuin asuntolapuhelimen tai vastaavan käytöstä perittäväksi erityisen vastikkeen. Antaessaan kaupunginhallitukselle v. 1960 lausunnon virastojen ja laitosten puhelinvaihteesta asuntoihin tai asuntoloiden yhteiskäyttöön vedetyistä sivupuhelimista palkkalautakunta totesi mm., että siinä vaiheessa ei luontoisetusääntöön perusteella ollut

mahdollista määrätä maksua vaihdepuhelin-ten kautta puhutuista puheluista, mutta että luontoisetusääntöön muutoksen yhteydessä tultaisiin harkitsemaan myös tätä kysymystä. Palkkalautakuntaa oli kehoitettu v. 1960 luontoisetusääntöön uusimisen yhteydessä tekemään esitys luontoisetusääntöön muuttamisesta myös siten, että olisi mahdollista määrätä maksu vaihdepuhelin-ten kautta puhutuista virka- tai päivystyspuheluista.

Vuonna 1967 ryhdyttiin valmistelemaan viranhaltijain luontoisetusääntöön muuttamista Kaupunkiliiton suositukseen perustuen ja tällöin otettiin huomioon myös edellä mainittu kehoitus. Uuden sääntöön valmistelun ja käytyjen virallisten neuvottelujen perusteella sääntöön em. määräys sai sanamuodon, joka pyrki saattamaan kaikki kaupungin palveluksessa olevat virka- ja päivystyspuhelimien käyttäjät tasapuoliseen asemaan. Kun palkkalautakunta antoi yksityiskohtaiset ohjeet 18.12.1968 virka- ja päivystyspuhelimien käytöstä, se samalla vahvisti laitoksen vaihteeseen tai puhelimeen liitetystä kaupunkioikeutetusta sivupuhelimesta perittäväksi kuukausivastikkeen, joka vastasi Helsingin Puhelinyhdistyksen jäsenliittymästä kulloinkin perittävästä perusmaksusta kuukaudelta. Näin ollen mainitunlaisista puhelimista perittiin 4.50 mk:n kuukausivastike, mitä oli pidettävä erittäin kohtuullisena korvauksena puhelimen käytöstä. Mainitulla päätöksellä palkkalautakunta vahvisti myös myönnettävät virka- ja päivystyspuhelimet sekä niistä maksettavat korvaukset. Kansakoulujen vahtimestareiden osalta palkkalautakunta teki päätöksensä 23.7.1969, jolloin lautakunta päätti todeta, että pöytäkirjan liitteenä olevassa luettelossa mainitut suomenkielisten ja ruotsinkielisten kansakoulujen viranhaltijoiden ja toimihenkilöiden asunnoissa olevat sivupuhelimet olivat kaupunkioikeutettuja virkapuhelimia, joista perittäisiin palkkalautakunnan em. päätöksen mukainen vastike kuukaudessa 1.8.1969 lukien. Samalla palkkalautakunta päätti esittää kau-

punginhallitukselle, että pöytäkirjan liitteenä olevassa luettelossa mainittuja puhelimia koskevat kaupunginhallituksen päätökset kumottaisiin. Palkkalautakunnan päätöksen täytäntöönpano oli kuitenkin siirtynyt. Huomioon ottaen luontoissuoritussäännön tasa-puolisen soveltamisen kaikkiin kaupungin palveluksessa oleviin palkkalautakunta katsoi nyt aiheelliseksi muuttaa 23.7.1969 tekemäänsä päätöstä siten, että sanotussa päätöksessä tarkoitettujen suomenkielisten ja ruotsinkielisten kansakoulujen viranhaltijoiden ja toimihenkilöiden asunnossa olevat sivupuhelimet asennettaisiin ilman numerolevyä, jolloin niistä ei perittäisi mitään vastiketta kyseisiltä henkilöiltä (27.5. 969 §).

Satamaliikennehenkilökunnan palkkaus- ja työolosuhteiden uudelleenjärjestely. Suomen Merimies-Unioni oli 31.1.1969 päivätyssä kirjelmässään ilmoittanut, että eräät kaupungit olivat valtuuttaneet Suomen Kaupunkiliiton neuvottelemaan Merimies-Uniionin kanssa satamapalveluhenkilökuntaan kuuluvien palkkoista sekä muista työehdoista. Tämän johdosta järjestö oli esittänyt Kaupunkiliitolle, että nämä neuvottelut käynnistettäisiin Kaupunkiliitossa. Kun oli käynyt ilmeiseksi, ettei vielä oltu valmiita sopimaan kyseisestä asiasta kaikkien kaupunkien osalta samanaikaisesti, järjestö esitti neuvottelujen siirtämistä käytäväksi kaupunkikohtaisesti ja ilmoitti odottavansa, että Helsingin kaupunki järjestäisi ensimmäisen neuvottelutilaisuuden mahdollisimman nopeasti. Neuvottelut Suomen Merimies-Uniionin kanssa aloitettiin keväällä 1969. Näissä neuvotteluissa ei päästy lopulliseen tulokseen, vaan satamaliikenneosaston satamaliikenteestä huolehtivan henkilökunnan palkkaus ja työolosuhteiden uudelleen järjestelyn suunnittelu siirtyi myöhäisempään ajankohtaan. Kaupungin asianomaisen johdon, satamalaitoksen ja palkkalautakunnan toimiston kesken käydyissä neuvotteluissa päädyttiin ratkaisuvaihtoehtoon, jonka mukaan luotsaus- ja kiinnityspalkkiojärjestelmä lakkautettaisiin — lukuun otta-

matta yksityissatamissa tapahtuvaa kiinnitystä, jonka taas oli tapahduttava asianomaisten omalla ajalla. Edelleen järjestelmään sisältyi vedenantopalkkion lakkauttaminen. Palkkioitten lakkauttamisesta seuraisi olennaisena tehtävien uudelleenryhmitely ja palkkaluokkien muutokset etenkin, kun järjestelyn yhteydessä oli tarkoitus määrätä luotsaus, kiinnitys ym. ja vedenanto työaikana tapahtuvaksi. Tältä pohjalta laadittiin kaupungin neuvottelijan ehdotus, joka muodosti myös pohjan Merimies-Uniionin kanssa keväällä 1970 käydyille jatko-neuvotteluille. Näissä varsin vaikeissa neuvotteluissa saavutettiin 21.4. yksimielinen neuvottelutulos, jonka järjestön päättävät elimet hyväksyivät 24.4. pidetyssä kokouksessa. Neuvottelutulos rakentui aikaisemmin valitulle ratkaisuvaihtoehdolle ja edellytti siis satamaliikenneosaston satamaliikenteestä huolehtivan henkilökunnan palkkaus- ja työolosuhteiden järjestämistä siten, että palkkiojärjestelmistä luovuttaisiin kokonaan ja virkojen palkkaluokkiin sijoittelu edellyttäisi samalla siirtymistä kokonaispalkkausperiaatteelle. Hyväksyen neuvottelutuloksen palkkalautakunta esitti edelleen kaupunginvaltuuston hyväksyttäväksi, että silloinen järjestelmä — jonka mukaan satamavalvojat ja vedenantomiehet huolehtivat Helsingin satamissa tapahtuvasta laivojen kiinnittämisestä, irrottamisesta, siirtämisestä ja vedenannosta laivoille sekä omalla ajallaan eri korvausta vastaan satamaluotsauksesta — muutettaisiin siten, että edellä mainitut tehtävät sisältyisivät satamaliikenteestä huolehtivan henkilökunnan virkatehtäviin ilman eri korvausta. Sitä paitsi kyseisen henkilökunnan virkanimikkeet ja palkkaluokat olisi samassa yhteydessä vahvistettava. Lisäksi esitettiin, että kaupunginhallitus toteaisi asiaa koskevassa täytäntöönpanopäätöksessään, että kaupunki ei vastaisi luotsauksen yhteydessä alukselle, lastille, aluksen miehistölle ja ns. kolmannelle ehkä aiheutuvista vahingoista (20.5. 938 §).

3. Palkkalautakunta

Psykologian laudatur-harjoittelijoiden palkkaus kaupungin laitoksissa. Suomen Psykologiliitto oli ilmoittanut kirjelmässään, että kaupungin laitoksista olivat Auroran, Hesperian ja Nikkilän sairaalat, kasvatusneuvolat, sosiaalilääkärin toimisto, Sofianlehdon ja Naulakallion vastaanottokodit sekä koulutus-toimikunnan toimisto toimineet psykologian opiskelijain harjoittelupaikkoina. Kyseisiä harjoittelijoita koskevia virallisia päätöksiä ei ollut muita kuin kaupunginhallituksen 4.4.1963 tekemä päätös, jonka mukaan Hesperian ja Nikkilän sairaaloissa psykologian harjoittelijoille ei makseta mitään korvausta heidän suorittamastaan työstä, mutta he saavat aterioida harjoitteluaikaanaan mainituissa sairaaloissa 2 mk:n suuruista ateriakorvausta vastaan ja Nikkilän sairaalassa saadaan heille antaa ilmainen asunto, mikäli se haitatta on järjestettävissä. Edellä mainituissa laitoksissa noudatettu käytäntö oli kirjavaa: toisissa harjoittelijalle ei suoritettu korvausta, toisissa saatettiin maksaa jopa 7. pl:n mukaista korvausta. Palkkalautakunta oli 21.4.1961 antanut suosituksen harjoittelijoiden palkkioista. Suosituksen mukaan oli pyrittävä käyttämään samaa palkkaustapaa kaikkiin samassa asemassa oleviin harjoittelijoihin nähden. Kaupungin laitoksissa vallitseva erilainen käytäntö psykologiharjoittelijain palkkauksessa aiheutti Suomen Psykologiliiton mielestä sen, että edellä mainitut harjoittelupaikat eivät olleet keskenään samanarvoisia. Näin ollen liitto esitti, että psykologiharjoittelijain palkkaus kaikissa edellä mainituissa paikoissa suoritettaisiin joko 5. pl:n mukaisena tai siten, että se noudattaisi tuntipalkkauksena suoritettuna 5. pl:n mukaista keskimääräistä tuntipalkkausta.

Lastensuojeluviraston lausunnossa todettiin sosiaalilääkärin toimistossa ja lastenhuoltolaitoksissa olleen vuosittain harjoittelupaikka yhteensä vain neljälle psykologian opiskelijalle. Halukkaita sen sijaan pyrki yksin Helsingin yliopistosta moninkertainen määrä. Harjoittelijoiden opetuksesta vastasi

LP-psykologin pätevyyden omaava viranhaltija, mikä osaltaan rajoitti harjoittelijoiden määrää. Vuonna 1970 heitä voitiin mahdollisesti ottaa kuusi, myöhemmin ehkä kahdeksan. Harjoittelijoille ei ollut lastensuojelutoimen laitoksissa tai lastensuojeluvirastossa maksettu mitään palkkaa. Ruoasta oli peritty palkkalautakunnan vahvistamien perusteiden mukainen korvaus. Kaupungin ulkopuolella olevissa laitoksissa tapahtuva harjoittelu oli tapahtunut täysin opiskelijan omalla kustannuksella. Harjoittelijoiden tulisi harjoitteluaikaanaan osallistua psykologitehtäviin 300 tuntia. Lastensuojeluvirasto katsoi, että psykologian harjoittelijoille tulisi voida maksaa palkkausta 100 ensimmäisen harjoittelutunnin jälkeen, jolloin palkkaus voisi olla 5. pl:n mukainen. Palkkalautakunta päättikin puoltaa tällaisen menettelyn noudattamista psykologian laudatur-harjoittelijoiden palkkausta määrättäessä (22.7. 1337§).

Virkavapautta tai työlomaa myönnettäessä noudatettavat periaatteet. Kaupunkiliiton toimisto ilmoitti yleiskirjeessään 30.7.1970, että kaupungit ja kauppalat olivat jatkuvasti esittäneet sille toivomuksia yhtenäisen mallin aikaansaamisesta virkavapautta ja työlomaa myönnettäessä noudatettavista periaatteista. Kaupunkiliiton hallitus olikin 11.6.1970 pitämässään kokouksessa hyväksynyt asiaa koskevat periaateohjeet.

Kaupunkiliiton suositusta koskevassa lausunnossaan palkkalautakunta totesi, että se oli 3.10.1966 tekemänsä päätöksen mukaisesti ilmoittanut virastoille ja laitoksille niistä periaatteista, joita noudatetaan käsiteltäessä palkallisen tai palkattoman virkavapauden tai työloman myöntämisasiota. Kaupunginhallitus oli sittemmin kokouksessaan 20.10.1966 (2804 §) antanut ohjeet menettelytavoista virkavapautta tai työlomaa anottaessa. Kaupunkiliiton antama suositus oli sisällöltään jokseenkin samanlainen kuin palkkalautakunnan v. 1966 antamat periaateohjeet kyseisten asioiden kohdalla. Merkittävimpiin eroavaisuuksiin kuului mm.

B. 4. kohdan huollettavien lasten ikärajan aleneminen 21 v:sta 20 v:een.

Kaupunkiliiton suosituksen mukaan virkavapauksia tai työlomia anottaessa tai niitä koskevia viraston tai laitoksen päätöksiä ja esityksiä tehtäessä on myös otettava huomioon seuraavat palkkalautakunnan 3.10. 1966 antamia ohjeita täydentävät lisäohjeet:

1. Harkittaessa apurahoja saaneelle myönnettävien palkkaetujen suuruutta luetaan huollettaviin lapsiin alle 20-vuotiaat lapset.

2. Palkkaetuja ei myönnetä, jos voidaan pitää kohtuullisena, että viranhaltija tai työntekijä käyttää vuosilomaansa tai muuta vapaa-aikaansa virkavapauden tai työloman asemesta. Viranhaltijan tai työsuhteessa olevan edellytetään ilmoittavan riittävän ajoissa ennen vuosilomakauden alkua ennalta tiedossa olevista opinto- ym. matkoista, joita varten hän tulee anomaan virkavapautta tai työlomaa. Virastojen ja laitosten tulee ottaa nämä ennakoilmoitukset asianmukaisesti huomioon lomajärjestystä vahvistaessaan.

3. Urheilutarkoituksiin käytettäväksi tarkoitettujen palkallisten virkavapauksien tai työlomien pituutta voidaan rajoittaa, milloin niiden kesto aika ylittää kussakin tapauksessa harkittavan kohtuullisen määrän.

Lisäksi virastoja ja laitoksia kehoitettiin tiedottamaan palveluksessaan oleville viranhaltijoille, toimihenkilöille ja työntekijöille, että näitä täydentäviä ohjeita ryhdytään soveltamaan 1.11.1970 alkaen (26.8. 1529 §, 14.10. 1935 §).

Valmiusrahan maksaminen satamalaitoksen hinaajalaivojen henkilökunnalle. Helsingin Satamarakentajat r.y. oli aikoinaan tehnyt esityksen satamalaitoksen työlaivaston henkilökunnalle maksettavasta purjehdusrahasta. Asiasta oli neuvoteltu satamalaitoksen ja asianomaisten henkilöiden kanssa, jolloin oli käynyt ilmi, että kyseisten hinaajalaivojen henkilökunta joutuu purjehduskauden aikana olemaan lähtövalmiina tasan klo 7 ja käytettävissä tasan klo 16 saakka. Hinaajien henkilökunta joutuu siirtämään ruokailu- ja

kahvitaukojaan ruoppaajien työrytmin mukaan sekä pitämään radiopäivystystä taukojen aikana. Hälytyksiä saattaa tulla myös kesken taukoajkojen. Kyseisille tuntipalkkaisille työntekijöille oli maksettu purjehduskauden aikana päivittäin ½ tunnin ylityökorvausta vastaava ns. rasvatuntikorvaus. Palkkalautakunta päätti, että satamarakennusosaston hinaajalaivojen henkilökunnalle saadaan suorittaa työpäiviltä purjehduskauden aikana valmiusrahaa, ei kuitenkaan korjaus- ja telakointipäiviltä. Kansimiehet saavat siten 4 mk, koneenhoitajat ja lämmittäjät 5 mk sekä päälliköt ja konemestarit 6 mk. Valmiusrahan maksamiselle asetettiin vielä lisäedellytyksiä: hinaajat ovat tarvittaessa lähtövalmiina tasan klo 7 ja ovat käytettävissä tasan klo 16 saakka; radiopäivystys hoidetaan myös taukojen aikana; ruokailu- ja kahvitaukojen sijoitusta voidaan tarpeen mukaan kohtuullisessa määrin siirtää, ja huolto- eli rasvatunnin maksamisesta luovutaan (2.9. 1601 §).

Isosaaren koulun johtajan anomus syrjäseutulisan maksamisesta. Koulunjohtaja Helvi-Sisko Armfelt oli anonut syrjäseutulisää, joka hänen käsityksensä mukaan kuului hänen palkkaukseensa. Syrjäseutulisää olisi hänelle siten maksettava takautuvasti 1.8.1966 alkaen, jolloin sen saaminen hänen kohdallaan tuli mahdolliseksi. Armfelt oli viitannut siihen, että kansakoululaitoksen viranhaltijat saavat syrjäseutulisää 1.8.1966 alkaen samojen perusteiden mukaan kuin valtion peruspalkkaisten virkojen ja tointen haltijat. Näin ollen opettajalle suoritetaan syrjäseutulisää, milloin toimipaikka sijaitsee mm. meren saaristossa. Suomenkielisten kansakoulujen johtokunta oli puolestaan maininnut, että kansakoululaitoksen viranhaltijain palkkauksesta ja eläkkeistä annetun lain muuttamisesta 11.3.1966 annetun lain nojalla viranhaltija saa kalliinpaikanlisää ja syrjäseutulisää samojen perusteiden mukaan kuin valtion peruspalkkaisen viran tai toimen haltija. Siten meren saaristossa olevilla saa-

3. Palkkalautakunta

rilla, joihin ei ole tie-, lautta- tai lossiyhteyttä mantereelta, annetaan syrjäseutupisteitä. Nämä saaret jaetaan kolmeen ryhmään; viimeiseen ryhmään kuuluvat »muut saaret, jotka ovat kauempana kuin kolmen kilometrin päässä mantereesta ja Ahvenanmaan pääsaaresta». Syrjäseutupisteiden luku on kolmanteen ryhmään kuuluvalla saarella kaksi sekä, jollei saareen ylläpidetä jätse yleistä tieyhteyttä, joulukuusta huhtikuuhun yhtä pistettä suurempi. Niin kansakoulujen johtokunta kuin palkkalautakuntakin päätyivät siihen, että syrjäseutulisiäasetuksen perusteella eivät Isosaaren sijainti ja kulkuyhteydet ole sen laatuiset, että Armfeltilla olisi oikeus syrjäseutulisään. Asia sai kuitenkin uuden käänteän kansakoulujen johtokunnan annettua myöhemmin uuden selvityksen Isosaaren ja mantereen välisestä etäisyydestä. Isosaari kuuluisi siten kolmannen ryhmän saariin. Koska kutakin syrjäseutupistettä vastaava markkamäärä on 2.5 % peruspalkan, ikälisien, määrävuosikorotuksen ja kalliinpaikanlisän yhteenlasketusta määrästä, anoja saisi 5—7.5 %:n palkanlisän kuukausittain vuoden ajankohdasta riippuen. Taannehtivasti palkka voidaan maksaa kansakoululaitoksen viranhaltijain palkkauksen ja eläkkeiden tarkistamisesta 13.6.1967 annetun lain 45 §:n nojalla vuoden ajalta oikaisuvaatimuksen esittämispäivästä lukien. Uusien selvitysten johdosta palkkalautakunta katsoi tulleen perustelluksi, että koulunjohtaja Armfeltille tulisi maksaa syrjäseutulisiä (24.6. 1225 §, 25.11. 2216 §).

Linja-autonkuljettajien rahastuskorvaus. Siirryttäessä liikennelaitoksen määräämillä linjoilla linja-autoliikenteessä kuljettajarahastukseen kuljettajille suoritetaan 29.4.1966 päivätyn pöytäkirjan mukaan rahastuskorvausta siirtymisen eri vaiheissa: peruspalkasta lasketun rahakorvauksen oli määrä aleta asteittain 10:stä 5 %:iin. Kun liikennelaitoksen esityksestä syksyllä 1969 tuli ajankohtaiseksi siirtyminen kuljettajarahastuskorvauksen toiseen vaiheeseen, KTV:n yh-

teisjärjestön taholta todettiin, ettei ollut saatutettu edellytyksiä siirtyä tähän vaiheeseen ja vaadittiin rahastuskorvauksen suorittamista edelleen ensimmäisen vaiheen mukaisesti. Rahastuskorvausta olikin edelleen suoritettu tämän mukaisesti, mutta samanaikaisesti aloitettiin jo keväällä 1969 laajat tutkimukset korvaukseen vaikuttavista eri seikoista. Tutkimuksen pohjalta aloitettiin v:n 1970 alussa neuvottelut asiasta KTV:n yhteisjärjestön, liikennelaitoksen ja palkkalautakunnan toimiston edustajien välillä. Neuvotteluissa päästiin tulokseen. Uusien määräysten mukaan, joita oli tarkoitus ryhtyä soveltamaan 1.1.1971 lukien, lisäpalkkana maksettava kuljettajarahastuskorvaus lasketaan seuraavasti: 10 % linja-autonkuljettajan viran palkkaluokan peruspalkasta, 10 % saman palkkaluokan edellyttämästä erillisestä ja 1.5 % asianomaisen kuljettajarahastajan lipunmyyntilaitteella myymien lipujen kokonaistulosta. Palkkalautakunta päätti omasta puolestaan hyväksyä allekirjoituspöytäkirjan ja neuvottelutuloksen sekä esittää liikennelaitoksen lautakunnalle neuvottelutuloksen 1–6. kohtien mukaisen esityksen tekemistä kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuustolle esitettäväksi 6. kohtaan sisältyvän linja-autonkuljettajan viran palkkaluokan peruspalkasta laskettavan 10 %:n lisän lukemista peruspalkkaan virkasäännön 20 §:n mukaisesti (14.10. 1936 §).

Uusi kunnallinen neuvottelujärjestelmä. Kunnallinen virkaehtosopimuslaki, laki kunnallisista työehtosopimuksista ja laki kunnallisesta sopimusvaltuuskunnasta astuivat voimaan 1.12.1970. Jo sitä ennen kunnallisen sopimusvaltuuskunnan toimisto oli selvitelty niitä vaikutuksia, jotka uusi lainsäädäntö aiheuttaa kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin palkkaukseen ja muita palvelussuhteen ehtoja koskevaan neuvottelu-, sopimus- ja sovittelujärjestelmään. Palkkalautakunnan esittelijän mukaan uuden lainsäädännön mukanaan tuomat muutokset ovat merkittävät ja on luonnollista, että etenkin siirtymä-

vaiheessa tulee esiin lukuisia ongelmia, joita ei valmisteluajan niukkuudenkaan vuoksi ole ollut mahdollista riittävästi selvittää. Niinpä ei ole vielä mahdollista saada riittävästi selvitystä esimerkiksi sopimusvaltuuskunnan ja kaupungin palkkalautakunnan toimivaltuuksien välisestä rajanvedosta jne. Palkkalautakunta päätti merkitä yleiskirjeen tiedoksi ja tiedottaa asiasta myös virastoille ja laitoksille (18.11. 2186 §, 30.12. 2354–2355 §).

Lausunnot. Paitsi edellä eri yhteyksissä mainittuja sekä palkkojen ja palkkioiden korotusta tarkoittavia lausuntoja palkkalautakunta päätti antaa mm. seuraavia asioita koskevat lausunnot: raastuvanoikeuden uudelleenjärjestelyehdotusta tarkistamaan asetetun komitean mietintö (7.1. 12 §); sähkölaitoksen eräiden toimihenkilöiden työvuorokauden alkamisajankohta (7.1. 13 §); kouluhammaslääkärien virkojen ja palkkauksen uudelleenjärjestely (21.1. 126 §); Korkeasaaren intendentille kotipäivystyksestä maksettava palkkio (14.1. 73 §); kansakoulun ohjesäännön muuttaminen sekä eräiden kuraattorin virkojen perustaminen suomenkielisiin kansakouluihin (4.2. 201 §); vesilaitoksen virasto- ja toimistotyössä toimivien virantointusajan muuttaminen (18.2. 294 §); alueääkäreille vuosi-, sairaus- ja äitiyslomien

ajalta suoritettavat palkkaedut (8.4. 622 §); konepäällikköiden oikeus lisä-, yli- ja sunnuntaityökorvauksiin (22.4. 707 §); Tutkintaseaman huoltotarkastajalle sunnuntaipäivystyksestä maksettava korvaus (29.4. 750 §); työaikalain alaisten työntekijäin ja viranhaltijain työaikajärjestelyt kunnallisissa oppilaitoksissa (29.4. 771 §); palopäällöystön työaikajärjestelyä selvittävän toimikunnan esitys (6.5. 803 §); Kaupunkiliiton suositus kaupungin oman eläkejärjestelmän mukaisten eläkkeiden tarkistamisesta ja eläkesääntöihin tehtävistä muutoksista (6.5. 825 §); tarkastuseläinlääkäreille lihankäsittelypaikkojen hygienian valvonnasta suoritettava palkkio (20.5. 917 §); liikennehenkilökunnan työaika määräysten muuttaminen (20.5. 939 §); Kaupunkiliiton suositus eräiden palvelusaikojen hyväksilukemisesta satamakapteenin ja apulaissatamakapteenin virassa oleville (27.5. 976 §); Käpylän ammattikoulun osastonjohtajien opetusvelvollisuuden määrittäminen (25.11. 2228 §); kodinhoitajien ym. ateriakorvausta koskeva asia (25.11. 2232 §) sekä kaupungin eläinlääkäreiden oikeus saada periä tankkikeräystilojen maito huoneiden hyväksymiskatselmuksista saadut palkkiot (9.12. 2292 §).